

СПИВАЧУК В. Л.

к. е. н., доцент
ПВНЗ «Хмельницький економічний університет»

ГОРОБЕЦЬ Ю. В.

магістрант
ПВНЗ «Хмельницький економічний університет»

**ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА:
АЛГОРИТМ КОМУНІКАЦІЇ**

Автори статті обґрунтовують думку про необхідність наукового підходу до формування економічної політики держави, про альтернативні погляди на розвиток економіки та оптимальне їх поєднання при переході до практичних кроків у втіленні рішень Уряду. Встановлено, що для успішного функціонування державних структур, необхідна постійна, різнопланова і оперативна комунікація економічної політики та економічної теорії з відповідним оберненим зв'язком.

Ключові слова: економічна першооснова, трансформація, економічна роль держави, продуктивний капіталізм, паразитичний капіталізм, економічна політика.

СПИВАЧУК В. Л.

к. э. н., доцент
ЧВУЗ «Хмельницький економічний університет»

ГОРОБЕЦЬ Ю. В.

магістрант
ЧВУЗ «Хмельницький економічний університет»

**ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ТЕОРИЯ И ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ПОЛИТИКА:
АЛГОРИТМ КОММУНКАЦИИ**

Авторы статьи обосновывают мысль о необходимости научного подхода к формированию экономической политики государства, об альтернативных взглядах на развитие экономики и оптимальном их соединении при переходе к практическим шагам в воплощении решений Правительства. Установлено, что для успешного функционирования государственных структур, необходима постоянная, разноплановая и оперативная коммуникация экономической политики и экономической теории с соответствующей обратной связью.

Ключевые слова: экономическая первооснова, трансформация, экономическая роль государства, производительный капитализм, паразитический капитализм, экономическая политика.

SPIVACHUK V. L.

candidate of economic sciences, associate professor
Private Higher Educational Institution "Khmelnysky Economical University"

HOROBETS U. V.

master's degree student
Private Higher Educational Institution "Khmelnysky Economical University"

**ECONOMIC THEORY AND ECONOMIC POLICIES:
ALGORITHMS OF COMMUNICATION**

The authors of the article substantiate the idea about the necessity of a scientific approach to the formation of economic policies of the state, alternative views on the economic development and the optimal their combination in the transition to practical steps in implementing the decisions of the Government. It has been established that the successful functioning of state institutions required constant, diverse and operational communication of economic policies with appropriate feedbacks.

Keywords: economic fundamental principle, transformation, economic role of the government, productive capitalism, parasitic capitalism, economic policies.

ekonom.teorij.kheu@gmail.com

Постановка проблеми. Розпочнемо із слухних і вельми актуальних в українських реаліях міркувань видатного австрійського економіста Людвіга фон Мізеса. Отже, «подобається це комусь, чи ні, проте головні проблеми сучасної політики дійсно є суто економічними і не можуть бути зрозумілими без знання економічної теорії. Тільки людина, яка орієнтується в питаннях економічної теорії, здатна сформулювати незалежну думку з проблем, що розглядаються».

Безперечно, об'єктивна необхідність успішного розвитку економіки країни, ефективного використання та постійного нарощування ресурсів, які є в її розпорядженні, вимагає посилення і всебічної активізації досліджень господарського буття суспільства як у практичній, так і у теоретичній площині. Іншими словами, необхідно нагромаджувати, узагальнювати, впорядковувати, систематизувати об'єктивні знання про закони і принципи розвитку реальної економічної дійсності, підносити значення і роль економічної науки до рівня загальноновизнаної бази господарювання. Як ідеальне відображення об'єктивної реальності, наукові знання служать інструментом проникнення в сутність економічних явищ і процесів, використовуються в якості досконалих знарядь пізнання і перетворення навколишнього світу.

Професійне використання цього потужного і не завжди безпечного інструментарію особливо актуальне в період глибоких зрушень в структурі суспільства та його економічної першооснови, коли реконструкція будівлі неминуче торкається її фундаментальних засад.

Слід наголосити, що вітчизняна економічна наука в складних і суперечливих умовах становлення незалежної України намагалась і намагається окреслити пріоритетні шляхи розвитку її господарської системи. Для відносно молоді європейської держави визначальний у цьому сенсі національний інтерес полягає у тому, щоб вибудувати найбільш ефективну модель соціально-економічного розвитку, яка б відповідала національним традиціям, характеру, була б спадкоємною щодо тих форм і методів господарювання, котрі склалися в Україні протягом століть її історії. Зусилля серйозних науковців зосереджуються на формуванні науково обґрунтованої, зваженої і узгодженої із національними, політичними, морально-психологічними традиціями народу концепції трансформації економіки від командно-адміністративної до соціально-орієнтованої ринково-підприємницької системи. При цьому досить виразно окреслюється усвідомлення того, що, навіть на двадцять п'ятому році української незалежності, найсуттєвішою загрозою нашій державі залишається неспроможність владних насамперед інституцій визначитись, в яких саме соціально-економічних координатах живе суспільство і до чого країна має прагнути.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Саме це усвідомлення активізувало поглиблене дослідження, всебічне вивчення і систематизацію визначальних елементів трансформаційних процесів у соціально-економічній площині. Ґрунтовний і критичний аналіз та багатогранне дослідження економічних систем, їх формування та розвитку – предмет багатьох наукових праць провідних українських учених. Особливо цікаві в цьому аспекті праці: А. Гальчинського «Методологія складних систем», В. Геєця «Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України», П. Єщенко «Економічна теорія та економічна політика в трансформаційному суспільстві», І. Лукінова «Еволюція економічних систем», А. Чухно «Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України», О. Соскіна «Визначення національної економічної моделі України: порівняльний аналіз можливих альтернатив». Значний і вагомий для практичних потреб ефективного господарювання творчий доробок В. Базилевича, Г. Башнянина, С. Мочерного, Т. Орлової, М. Павловського, В. Симоненка, А. Філіпенка та багатьох інших дослідників. У центрі їхньої уваги проблеми зваженого поєднання й раціонального розмежування державних важелів і ринкових механізмів процесів задоволення запитів та інтересів споживача, створення дієвих механізмів досягнення соціальної і політичної стабільності, обґрунтування значимості устрою політичного життя щодо формування економічної політики держави, здатної забезпечити стале економічне зростання та задоволення потреб кожного пересічного громадянина.

Висновки, пропозиції на тривалу перспективу, рекомендації поточного характеру неодноразово пропонувались вітчизняними дослідниками владним інституціям України. Деякі з них знаходили практичне втілення, але, в цілому, трансформаційні процеси в українській економіці відбувалися, і, на жаль, відбуваються за лекалами зарубіжних «дорадників» і, як не прикро, контролерів у межах достатньо консервативної ліберальної економічної концепції. Концепція, котра висуває на перший план приватний інтерес з його безумовним прагненням до особистого матеріального збагачення. Відтак влада «спрямовувала зусилля на копіювання чужого досвіду, відходячи від побудови власної ефективної незалежної держави до залежності від більш сильного, одночасно спрямовуючи зусилля на забезпечення власного благополуччя. Влада ставала найприбутковішим бізнесом» [4, с. 1].

Постановка завдання. Мета дослідження. Незважаючи на певну протидію суспільства, не виробивши цілісної, чітко окресленої програми реформування економіки, українські політики і їх «кишенькові», розгублені кризою рідного їм марксизму, економісти взяли за взірць окремі фрагменти неоліберальних концепцій, зокрема монетаризму, які поширювались серед вітчизняного істеблішменту через тісну (хоч і не завжди належно обґрунтовану) співпрацю з МВФ, СОТ та іншими міжнародними організаціями. Відсутність у влади стратегії розвитку країни призвела до того, що нова економічна система формувалась за логікою найменшого супротиву і швидкої наживи.

Виклад основного матеріалу. В Україні виник так званий паразитичний капіталізм, заснований на привласненні, «прихватизації» загальнонаціонального надбання. На відміну від продуктивного капіталізму (гроші-товар-гроші), який збільшується разом із примноженням суспільних надбань, паразитичний капіталізм (гроші-сировина-гроші) виростає за рахунок тотального розпродажу природних ресурсів, які мають попит на світовому ринку: газ, нафта, вугілля, ліс, руда, метал, товари стратегічного призначення тощо. У паразитичного капіталізму затрати праці у 15 разів, а капіталу – у 4 рази менші, порівняно із затратами продуктивного підприємництва [5, с. 55-56]. Людина в цій схемі – зайвий тягар.

Розрахунки фахівців стверджують, що 200 м³ лісу – це одне робоче місце. Вивозяться 200 000 м³ кругляка – це втрата тисячі робочих місць. За словами І. Томенка – президента асоціації фермерів і землевласників України – тонна м'яса, яке переробляють, дає у 50–100 разів більше робочих місць, ніж тонна пшениці, як сировини. Принагідно зауважимо, що з пшениці можна виробити чотири десятки видів продукції, які користуються попитом на світовому ринку. Проте власне виробництво, удосконалення його структури, урізноманітнення і розширення асортименту товарів і послуг українських підприємств, створення нових робочих місць, попри гучні заяви керманічів, так і не стали пріоритетом державної економічної політики.

Економічна політика держави орієнтована не на максимізацію вигоди, а на мінімізацію витрат, соціальних, насамперед. Виробництво і розподіл матеріальних благ в напрямі забезпечення країни, народу і особистості, відтворення фізично і духовно здорового населення залишається, таким чином, за кадром. На жаль, не можна не погодитися із академіком НАНУ Б. Данилишиним, що «ось вже понад 25 років при владі в Україні перебуває компрадорська буржуазія, метою якої, крім запаморочливого особистого збагачення, є обслуговування інтересів міжнародного капіталу на шкоду справжньому розвитку країни в промисловому і гуманітарному сенсах, на шкоду інтересам пересічних українців» [2]. Як закономірний наслідок, «Україна повністю інтегрована у всі світові економічні структури, але в якості деградуючого сировинного придатку. Відбулось безпрецедентне розшарування суспільства на бідних і багатих. Ми – найбідніша країна в Європі. Центр прийняття основних рішень, що стосуються нашого сьогодення і майбутнього, знаходиться за межами України» [4, с. 1].

Досить цікаві метаморфози сталися у трактуванні змісту цілої низки всім відомих економічних понять та владних структур. Зокрема, Фонд державного майна України із

органу, покликаного забезпечити ефективне управління державним надбанням, фактично перетворився на фонд розпродажу державного майна. Причому переважна більшість офіційно приватизованих державних підприємств, у тому числі цукрових, нафтопереробних тощо, продані за ціною металобрухту. Властиве лексику політиків та урядовців поняття «ефективний власник» нівелює об'єктивний зміст економічної категорії «власник». Політика «економічного обґрунтування» тарифів у сфері житлово-комунальних послуг та енергопостачання (газ, електроенергія, житло тощо) обернулось для населення узаконеним здирицтвом. «Оптимізація» мережі закладів освіти та охорони здоров'я означає її ліквідацію по суті.

Своєрідно трактується в Україні і така важлива соціальна економічна категорія, як «середній клас». Загальновідомо, що середній клас – це високопрофесійні, високооплачувані наймані працівники, творча інтелігенція, дрібні товаровиробники (ремісники, трудящі селяни, фермери). В Україні ж під середнім класом розуміється тільки дрібне і середнє підприємництво, переважно у сфері торгівлі і відсікається його професійна, інтелектуальна, творча складова. За межами середнього класу опинилися, таким чином, саме ті категорії трудящих, які якраз і є його основою, а відтак гарантом стабільності і запорукою висхідного розвитку суспільства.

Та, мабуть, найбільшого спотворення зазнали поняття ролі і значення держави в економічній складовій життєдіяльності суспільства. Гіперболізація приватизації, роздержавлення, дерегуляції, децентралізації та їм подібних понять і процесів призвела до того, що «із усіх директивних і нормативних документів, які приймаються Кабміном, Президентом, всіма міністерствами і навіть із лексику «державних діячів» зникли такі терміни, як промислова політика, імпортозаміщення, підтримка вітчизняного виробника, інноваційна політика, боротьба з бідністю» [4, с. 1].

Обмежуючи економічну роль держави, «українські лідери допустили фатальну помилку. Вони обрали приватний характер управління економікою, що, безумовно, вірно, але при цьому ліберальний характер управління економікою, що, безумовно, невірно» [3]. Досвід країн повоєнної Західної Європи, Південно-Східної Азії переконливо довів необхідність дирижизму, соціально-економічного планування, контрольних заходів, регуляторних важелів для досягнення сталого зростання за принципом: «ринкова економіка і приватні капітали в суспільстві внизу, і державний дирижизм, визначення пріоритетів промислового розвитку вгорі» [3].

Іншими словами, регуляторна роль держави не тільки не зменшується, а навпаки має зростати і посилюватися для отримання бажаного результату. Визначити ж перспективи, змодельовати соціально-економічні умови і прагнення суспільства може лише економічна теорія. Ми повністю згодні з думкою, висловленою з цього приводу вже згадуваним Людвігом фон Мізесом: «Економічна наука має справу з фундаментальними проблемами життя суспільства; вона стосується усіх і належить усім».

Висновки. Тож, для успішного функціонування державних структур, необхідна, на наше глибоке переконання, постійна, різнопланова і оперативна комунікація економічної політики та економічної теорії з відповідним оберненим зв'язком. Алгоритм такої комунікації, інакше, послідовні елементарні кроки, що приводять до бажаного результату чітко сформульовані професором В. Базилевичем [1, с. 41-42]. Практика – економічна реальність (буття) формує замовлення на теоретичні дослідження, дає матеріал для наукового аналізу та виносить остаточну оцінку життєвості будь-якої теорії. Практика – критерій істинності економічних знань. Вона веде до знання, знання – до передбачення, передбачення – до раціональних дій, дія – до вдосконалення практики. Такий цикл зв'язків постійно повторюється, щоразу піднімаючись на вищий рівень. Отже, економічна теорія (знання і рекомендації) формує економічну політику (мета і дія), котра безпосередньо впливає на господарську практику (результат).

Відтак, державним діячам належить чітко усвідомити, що будь-які їхні рішення мають ґрунтуватись на наукових знаннях. Причому пам'ятати, що кінцева мета економіки держави

– не пошук прибутку, а поліпшення життя населення. Тому нам необхідні не ефективні менеджери, націлені на прибуток, а мудрі організатори стабільної економіки. «Ми повинні перевернути владну піраміду і віддати важелі влади вниз. Уряд у Києві має створювати тільки перспективні плани розвитку і методології їх втілення, а також прибирати перешкоди в розвитку місцевих громад, а не займатися ручним керуванням країною. Саме тому в уряді мають зібратися вчені і проактивні практики, для яких робота у виконавчій владі буде складатися в переслідуванні мети економічного і політичного розвитку країни, а не буде засобом особистого збагачення. Багато ідеалістів у хорошому сенсі цього слова. І не потрібно говорити, що їх немає. Вони є, і в достатній кількості – Майдан це показав» [2].

Список використаних джерел

1. Економічна теорія: Політекономія : Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – 3-тє вид., перероб. і допов. – К. : Знання-Прес, 2004. – 615 с.
 2. Данилишин Б. Чи є альтернатива владі компрадорської буржуазії в Україні? [Електронний ресурс] / Б. Данилишин. – Режим доступу: <http://ua.112.ua/mnenie/chy-ie-alternatyva-vladi-kompradorskoi-burzhuzii-v-ukraini-282251.html>.
 3. Данилишин Б. Кто может провести модернизацию в Украине? К вопросу о роли правой социалистической идеи [Електронний ресурс] / Б. Данилишин. – Режим доступу: http://blogs.lb.ua/bogdan_danylysyn/326070_smozhet_provesti_modernizatsiyu.html.
 4. Симоненко В. 25 шагов навстречу самоликвидации / В. Симоненко // Еженедельник «2000». – 2016 (26.02 – 2.03). – № 8 (761). – С. 1.
 5. Циганов В. В. Політична безпека і безпечна політика: складові, ознаки, стан, тенденції / В. В. Циганов. – К., 2006. – 119 с.
-